

Økonomisk globalisering

Når mange økonomer og samfundsforskere fra slutningen af 1990'erne begyndte at tale om globalisering af økonomien, betød det blot, at de mente, at internationaliseringen var kommet op i et højere gear. Men hvad går denne økonomiske globalisering mere præcist ud på?

Ja, det betyder, at produktion og handel i stadig stigende grad bliver transnational. Globaliseringen af produktionen foregår på flere måder, men væsentligst er det, at de store vestlige selskaber foretager massive investeringer på tværs af landegrænserne. De køber sig ind i eller overtager mindre lokale firmaer, eller de opretter helt nye virksomheder, "datterselskaber", i et andet land.

Henrik Bonne Larsen & Thorkil Smitt

VERDEN I NYESTE TID

FRA KOLD KRIG TIL KRIGEN MOD TERROR

Systime, 2011.

Det indebærer, at der er opstået en tydelig international arbejdsdeling. Det multinationale selskab beholder hovedsæde og ledelsesfunktioner i moderlandet, men henlægger dele af den egentlige vareproduktion til mindre udviklede lande, hvor arbejdskraften er billig. Overtagelse af lokale virksomheder kan også styrke det multinationale selskabs position på markedet i pågældende land. En anden model går ud på, at den multinationale virksomhed henlægger dele af sin produktion til underleverandører, igen i mindre udviklede lande (*outsourcing*). I begge tilfælde er formålet som regel at mindske den multinationale virksomheds produktionsomkostninger gennem anvendelse af den billigere udenlandske arbejdskraft og udnyttelse af de mindre restriktive miljøkrav, som mange mindre udviklede lande tilbyder.

En typisk multinational koncern har altså hovedsæde i moderlandet, den egentlige produktion er outsourcet til tredjeverdens lande, som må leve med de miljøomkostninger, som produktions-processen medfører, og koncernen betaler typisk skat der, hvor den kan opnå de gunstigste betingelser.

En forudsætning for især den første model er, at finansmarkederne er blevet stærkt liberaliserede i de sidste to-tre årtier. Det har styrket globaliseringen, da det herved er blevet enklere og meget mere udbredt at købe aktier på tværs af landegrænserne. I det hele taget er det, man har kaldt "*den globale børs*" måske det stærkeste udtryk for den økonomiske globalisering. Man kan handle på børserne døgnet rundt, idet de holder åbent på skift i fx Tokyo, Frankfurt/London og New York. Og man behøver ikke fysisk være til stede, men kan handle fra hvilken som helst adresse, når blot man har adgang til en pc eller en (mobil)telefon. Denne adskillelse af tid og rum, hvor man kan kommunikere, fx føre forhandlinger eller gennemføre handler, selv om man befinder sig forskellige steder på kloden, og selv om man ikke kommunikerer på samme tid, er karakteristisk for globaliseringen.

Den ideologisk-økonomiske baggrund for både væksten i udenlandske investeringer og liberaliseringen af kapitalmarkederne er neoliberalismen, som for alvor brød igennem i præsident Reagan's USA og premierminister Margaret Thatcher's Storbritannien i 1980'erne. Siden har denne tankegang været den dominerende økonomiske teori. Neoliberalisterne ønsker et frit marked, men ikke som den klassiske liberalisme en svag stat, der ikke blander sig i de økonomiske transaktioner på det private marked. Tværtimod skal staten sikre visse fundamentale betingelser, som danner basis for, at markedet kan fungere, fx gunstige forhold for private investorer. Neoliberalisterne er dog kritiske over for velfærdsstaten – som den fx er blevet udviklet i de skandinaviske lande – hvor både skatter og lønninger er høje. Det medfører ifølge neoliberalisterne, at virksomhedernes

omkostninger også bliver høje, og deres konkurrenceevne over for udenlandske virksomheder bliver tilsvarende svækket. Derfor mener mange økonomer, at den skandinaviske velfærdsstat i de kommende år vil komme under voldsomt pres i en stadig mere globaliseret økonomi.

Den økonomiske globalisering i tal

	1990	2000	2005
Antal multinationale selskaber (MNS)	35.000	60.000	77.000
MNS' datterselskaber i udlandet (antal)	150.000	820.000	770.000
MNS' direkte udenlandske investeringer (i mia. US \$)	202 mia. \$	1409 mia. \$	916 mia. \$

Kilde: United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD): *World Investment Report 2006* & Mikkel Bo Madsen: *Globalisering og velfærdsstat* (i Lars Bo Kaspersen (red.): *Globaliseringen på vrangen*, Kbh. 2005)

Tallene i tabellen viser, at den økonomiske globalisering siden 1990 har gennemløbet en særdeles voldsom udvikling: Antallet af multinationale selskaber er mere end fordoblet, antallet af datterselskaber er mere end femdoblet, og de direkte udenlandske investeringer i udlandet er blevet mere end fire gange større. Men tallene afslører også, at udviklingen ikke har været jævn, frem til 2000 er væksten på alle tre områder voldsom, men i 2001–02 sker der et tilbageslag både i de direkte udenlandske investeringer og i oprettelsen af udenlandske datterselskaber. Dette tilbageslag kan kun forklares med al Qaeda netværkets terrorangreb på World Trade Center og Pentagon, der førte til en kortvarig krise i den internationale økonomi.

Globaliseringen og de fattigste lande

Hvis man ser nærmere på UNCTAD's tal afslører de også, at den økonomiske globalisering i høj grad er noget, der foregår i og mellem de højt udviklede lande (dvs. Nordamerika, EU-landene og Sydøstasien). De stod i 2005 for langt over halvdelen af de direkte investeringer, mens store områder – fx hele det afrikanske kontinent og store dele af Asien og Latinamerika – ikke er inddraget i den globale økonomi. På et åbent internationalt kapitalmarked vil investeringerne ifølge den neoliberalistiske tankegang søge derhen, hvor den forventede profit

er størst. Men de allersvagest udviklede lande mangler simpelthen både en ordentlig infrastruktur og en veluddannet arbejdskraft, så de er uinteressante som investeringsobjekter for de multinationale selskaber. Derfor vil det som regel være gunstigst for et multinationalt selskab at vælge at placere sin produktion i et udviklingsland, hvor staten kan få de basale forudsætninger for en effektiv produktion til at fungere, men hvor omkostningerne til fx arbejdskraft stadig er klart lavere end i moderlandet.

Den kendsgerning, at den økonomiske globalisering har styret uden om de svageste områder på kloden, har fået en del kritikere af globaliseringen til at stille spørgsmål ved, om man overhovedet kan tale om globalisering, når denne trend ikke inddrager op imod halvdelen af jordens befolkning. Store dele af fx Indien, Bangladesh og Pakistan virker også helt uberørte af den økonomiske globaliserings konsekvenser. Videre hævder disse kritikere, at den internationalisering af de mere udviklede landes økonomi, som finder sted i et forrygende tempo, indebærer, at de fattigste lande bliver endnu fattigere – i hvert fald relativt.

Neoliberalisternes svar på denne kritik er dobbelt: For det første kan man se, at de områder, som er omfattet af globaliseringen, oplever økonomisk vækst og udvikling, og det viser jo, at globaliseringen er en fordel også for de mindre udviklede lande. For det andet skyldes det faktum, at befolkningerne i mange afrikanske stater – især syd for Sahara – stadig lever i den yderste fattigdom præget, at disse lande enten har lukket sig over for omverdenen, eller at deres regeringer bliver opfattet som så uduelige og korrupte, at det vurderes som risikabelt af de multinationale selskaber at investere i dem. Det skyldes derimod ikke, at de afrikanske stater er blevet udsat for en økonomisk globalisering, hvor de er blevet malket for ressourcer af multinationale selskaber.

Under alle omstændigheder er der ingen tvivl om, at uligheden mellem de rige og fattige lande er blevet større som følge af den økonomiske globalisering. Tilsvarende er uligheden mellem samfundsgrupperne inden for de enkelte lande blevet uddybet. Spørgsmålet er så, om fattigdommen er blevet større – globalt set?

Et godt redskab til at besvare det spørgsmål kunne være FN's officielle fattigdomsgrænse på 1 US \$ om dagen at leve for. Som helhed er antallet af fattige defineret på den måde steget, men stigningen i antallet af fattige har været mindre end stigningen i befolkningstilvæksten. I Sydøstasien er den økonomiske globalisering slået igennem i form af store investeringer og ikke mindst massive udliciteringer af arbejdsopgaver fra de multinationale selskaber, og det har nedbragt antallet af fattige i disse områder.

A DOLLAR A DAY

"I Syd- og Østasien er antallet af mennesker, der lever for under 1 US \$ om dagen, blevet halveret gennem de sidste ti år på grund af den stærke økonomiske vækst. Anderledes ser det ud i Afrika – her er antallet af mennesker, der lever for mindre end 1 US \$ om dagen, steget i samme periode. Omkring halvdelen af befolkningen i Afrika syd for Sahara lever for mindre end 1 US \$ om dagen. Det svarer til mere end 300 mio. mennesker. På verdensplan skønnes det, at mere end 1 mia. mennesker lever under ekstrem fattigdom. FN skønner, at der dør et menneske hvert fjerde sekund på grund af sult; heraf udgør børn under fem år langt størstedelen."

(Fra *Danidas årsrapport 2006*)

Politisk globalisering

Den økonomiske globalisering går hånd i hånd med den politiske. Det er sket i form af et mere eller mindre forpligtende samarbejde i internationale organisationer. Baggrunden er blandt andet de mange problemer af tværnational karakter, der kræver internationale beslutninger og handlinger, fx forurening, kriminalitet, naturkatastrofer. Antallet af internationale organisationer er derfor steget siden 1945, og man kan skelne mellem *overstatslige* organisationer som fx EU, hvor medlemslandene må afgive noget af deres normale suverænitet i forbindelse med medlemskabet (se kap. 3), og *mellemstatslige* organisationer, hvor organisationens vedtagelser ikke umiddelbart har gyldighed i medlemslandene. Den vigtigste mellemstatslige organisation er De Forenede Nationer, FN, der har stort set samtlige verdens lande som medlemmer.

WTO – en international organisation

Et eksempel på en international organisation, der spiller en væsentlig rolle i globaliseringen af handelen er verdenshandelsorganisationen WTO (*World Trade Organisation*). WTO blev som tidligere nævnt oprettet i 1995, hvor den afløste GATT, den internationale handels- og toldorganisation. Når denne organisation blev reorganiseret midt i 1990'erne, hang det netop sammen med, at de krav den økonomiske globalisering stillede til en tidssvarende international handelsorganisation, kunne det løst opbyggede GATT ikke leve op til.

WTO's mål er at fremme den internationale handel ved at fjerne handelsrestriktioner og nedsætte toldsatser mellem de ca. 150 medlemslande. Her har både WTO og forgængeren GATT haft stor succes, idet verdenshandelen er firedoblet siden 1950. I 2004 androg værdien af den samlede handel med varer ca. 9000 mia. \$ og med tjenstydelse 2000 mia. \$. I det hele taget er den internationale handel intensiveret, og handelen bliver forøget i et hastigere tempo end tidligere.

Traditionelt har GATT og WTO fokuseret på handel med varer, men i takt med den teknologiske udvikling er der i WTO indgået aftaler om liberalisering af telekommunikation, informationsteknologi og finansielle tjenstydelse.

Som nævnt er WTO en mellemstatslig organisation, hvis grundlæggende principper er baseret på ikke-diskrimination af varer og tjenstydelse, når de bevæger sig fra ét land til et andet. Men for medlemslandene i WTO handler det ikke blot om at acceptere principperne. Man har opbygget et "tvist bilæggelse-system", som sikrer, at konkrete forsøg fra ét medlemsland på at holde et andet lands produkter ude fra sit eget marked kan forhindres. Og hvis medlemslandene ikke overholder betingelserne i frihandelstanken, kan WTO gribe ind over for pågældende land. Ved dette system går WTO klart videre, end mellemstatslige organisationer normalt gør. Endvidere giver systemet produkter og tjenstydelse fra små landes virksomheder bedre muligheder for at komme ind på de store landes markeder. Det er opsigtsvækkende, at de stærkeste handelsmagter med USA i spidsen således har underlagt sig bindende regler i en stor international organisation og oven i købet løber risikoen for (handels-) sanktioner fra dens medlemslande.

Alligevel har WTO været udsat for stærk kritik. Det kom ikke mindst frem i forbindelse med organisationens ministerkonference i Seattle i USA i 1999. Mødet brød sammen af to grunde. For det første var der uenighed i organisationen omkring forhandlingsproceduren, som var udemokratisk og udelukkede de fattigste lande fra indflydelse. For det andet var der uden for conferencebygningen store demonstrationer, der udviklede sig til egentlige gadekampe, der fik betegnelsen *"The Battle of Seattle"*. Demonstranterne mente, at WTO tog for lidt hensyn til miljø og sociale forhold, og at det skyldtes, at organisationen var et redskab for de multinationale selskabers interesser, og at den derfor burde nedlægges.

Men WTO er ikke blevet nedlagt. Organisationen står tværtimod stærkt i forbindelse med en fortsat styrkelse af frihandelen, også omfattende fx landbrugsvarer, der vil gavne de svageste lande. Det er på dagsordenen i de forhandlinger, som for tiden er i gang i WTO. Men på dette område har både EU og USA stærke forbehold.

Staten under pres?

WTO og de andre internationale organisationer har på nogle områder overtaget beføjelser, som de enkelte stater traditionelt har haft. I dag kan WTO bestemme, hvilke varer og tjenstydelse et medlemsland skal åbne deres marked for; det var tidligere en beslutning, det enkelte land suverænt selv tog. WTO er som nævnt

en mellemstatslig organisation, men hvis vi ser på de beføjelser de overstatslige organisationer har fået i forhold til medlemslandene, bliver dette billede endnu skarpere. De kan nemlig tage beslutninger, der direkte griber ind i de enkelte staters interne forhold. Et direktiv vedtaget i EU's ministerråd har således lovkraft i Danmark. Staterne afgiver altså i et vist omfang suverænitet til de internationale organisationer. Det giver anledning til konstant debat og undertiden voldsomme konflikter internt i medlemslandene. På den anden side er internationale organisationer ikke stærkere, end de dominerende medlemslande tillader dem at være. Det er blevet demonstreret adskillige gange i FN, og uenigheden mellem de store lande i EU omkring deltagelsen i Irak-krigen 2003 betød en svækkelse af EU som international magtfaktor og en styrkelse de respektive regeringer.

Nogle af de multinationale selskaber er blevet så store, at de optræder som selvstændige aktører på den internationale politiske scene. Ja, nogle kritikere af globaliseringen hævder ligefrem, at de multinationale selskaber har overtaget dominansen af det globale marked og kan presse små og mellemstore stater til at føre en politik, der er i disse selskabers interesse.

En af de forskere, der er kritisk over for globaliseringen, er englænderen No-reena Hertz. Hun gør i en bog med den sigende titel "*Den tause magtovertagelse. Global kapitalisme og demokratiets død*" rede for, hvorledes de multinationale selskaber på en række områder er ved at tiltage sig en meget stor del af den politiske magt, som de folkevalgte politikere tidligere havde. Hvis folk som professor Hertz har ret, er den uhyggelige konsekvens, at den økonomiske globalisering er godt i gang med at undergrave demokratiet. Under mange valgkampe i den vestlige verdens stater afsløres skandaler, hvor store multinationale virksomheder har forsøgt at købe sig til indflydelse hos enten hele partier eller centrale politikere.

Under alle omstændigheder har alle de store politiske partier i de vestlige demokratier medvirket til den lovgivning, som har liberaliseret markederne, og som dermed har banet vejen for den stadig mere intensive økonomiske globalisering. Flere kritikere af globaliseringen fremstiller den økonomisk-politiske globalisering som en *irreversibel* proces, dvs. en bevægelse der ikke kan bremses eller føres tilbage. Denne opfattelse har bredt sig til nogle politikere, der føler sig magtesløse: de kan på mange områder kun tage skin-beslutninger, for hensynet til de multinationale selskaber, landets konkurrenceevne og beskæftigelsen dikterer, hvad politikerne skal beslutte. Et eksempel er de privatiseringer af store offentlige virksomheder, der er sket i stort set alle vestlige demokratier inden for de seneste 15 år. Det er jo nærmest umuligt at forestille sig, at fx teleområdet igen overgik til statseje. Det danske TDC er fx allerede videresolgt til et stort multinationalt investeringsselskab.

Andre er mere positive over for globaliseringens politiske følger. Det er nemlig stadig sådan, at de store multinationale selskaber typisk har langt over halvdelen af deres aktiviteter i moderlandet. De multinationale selskaber er altså fortsat nationalstatsligt forankrede. Desuden fungerer demokratiet også stadig i de lande, hvor de store multinationale selskaber har hjemme, og man kan sagtens finde eksempler på, at regeringer har taget beslutninger, som multinationale virksomheder har været imod. Selv om mange stater har nedsat deres selskabsskatter i de store virksomheders interesse, er det en kendsgerning, at statens andel af bruttonationalproduktet (BNP) i EU-landene konstant har ligget på 30–55 % i de sidste ca. 20 år. Staternes økonomiske aktiviteter er altså ikke blevet indskrænket til fordel for de private firmaer.

Efter terrorangrebet i USA 11. september 2001 har de fleste stater vedtaget sikkerheds-foranstaltninger og anti-terrorlove, der har givet myndighederne vidtgående beføjelser, som har formindsket folks rettigheder og bevægelsesfrihed. Disse indgreb har også svækket den frie økonomiske aktivitet og ramt nogle typer af multinationale virksomheder særlig hårdt, primært flyselskaber og rejsebureauer. Men indgrebene viser, at når det drejer sig om sikkerhedsspørgsmål er staten stadig en stærk aktør – der også kan handle på tværs af globaliseringsinteresser.

Kulturel globalisering

Informationsrevolutionen og mediekoncernerne

Den økonomiske globalisering med de ekspanderende multinationale selskaber og den intensiverede handel på tværs af grænser og kontinenter er basis for den kulturelle globalisering. Også de kulturelle påvirkninger på tværs af grænserne er blevet mere intensive. Denne kulturelle globalisering formidles først og fremmest af massemedierne. Inden for massekommunikations-området er der foregået en enorm teknologisk udvikling, og der er sket den samme koncentration af kapital, som vi kunne iagttage inden for den økonomiske globalisering. Teknologisk har udviklingen i de sidste årtier været præget af, at det via satellitter har været muligt at sende flere og flere tv-signaler rundt på kloden, så udbuddet af tv-kanaler bliver stadig større. Internettet er tilsvarende vokset med enorm hastighed, det gælder både antallet af hjemmesider og af brugere. Væsentlige nyheder – som fx angrebet på World Trade Center den 11. 9. 2001 – spredes derfor over hele kloden i løbet af minutter.

Inden for massekommunikationen er der sket mange fusioner mellem de store virksomheder, således at en meget stor del af massemedieområdet i det nye årtusinde domineres af syv globale kommunikationsnetværk:

MEDIEKONCERN	MODERLAND	UDVALGTE SELSKABER SOM MEDIEKONCERNEN EJER/ KONTROLLERER
AOL Time Warner	USA	Warner Brothers, Cinemax, Netscape, CNN, Time Magazine, Atlantic Records
Viacom	USA	CBS Corporation, Paramount Pictures, CBS, MTV, DreamWorks, Blockbuster Video
Disney	USA	ABC, Walt Disney Pictures, Miramax Films, The History Channel
News Corporation	Australien	20. Century Fox, Fox News, Sky Television, New York Post, Los Angeles Dodgers
Sony	Japan	Sony, Sony Pictures, Sony BMG, PlayStation, Columbia Pictures, Columbia Records
Bertelsmann	Tyskland	UFA Film & TV Production, Arista Records, BMG Music, Napster
Vivendi Universal	USA	Vivendi Games, Universal Studios, Polygram Records, Canal+

Som det fremgår, udbyder alle disse virksomheder hver et meget bredt spektrum af produkter inden for stort set alle medieområder: de har typisk flere radio-, TV-, film- og musikselskaber, de er aktive inden for Internet- og pc-produkter, ligesom flere af dem udgiver aviser og bøger i stor stil, og et par af dem ejer professionelle sportsklubber. Alle disse virksomheder har base i USA, EU eller Japan; men de opererer på globalt plan. Den globale landsby, som man talte så meget om i 1960'erne, hvor alle mennesker ville blive i stand til at kommunikere gennem elektroniske medier og netværk, er nu blevet en realitet. Men spørgsmålet er, om der i virkeligheden blot er tale om envejs-kommunikation?

De store mediekoncerner bidrager til globaliseringen på tre måder.

- De fungerer som kommunikationskanaler: de gør det muligt hurtigt og uden afbrydelse at kommunikere på globalt plan, og de spiller derfor en central rolle i den økonomiske globaliseringsproces i forbindelse med at indhente og sprede informationer om finans- og markedsforhold.
- Mediekoncernerne formidler viden om det globale til de lokale. De skaber øget viden om og forståelse for andre forhold end dem, der dominerer lokalt. Disse impulser vil ofte have den virkning, at de kan igangsætte ny produktion og give anledning til, at man forholder sig mere reflekteret til både sin egen og andre kulturer.
- Mediekoncernerne har skabt en *ny social infrastruktur*: I de fleste lande har et eller få nationale medievirksomheder indtil for få år siden været dominerende. Og mange steder var disse virksomheder statsejede – det gjaldt således for telekommunikationen og radio/tv-området i de nordiske lande. Med de store transnationale mediekoncerners spredning bliver denne dominans brudt op, og det har konsekvenser for de økonomiske og politiske magtforhold i mange lande. I de fleste stater er der de sidste ca. 20 år sket en privatisering af kommunikationsvirksomhederne, og den har svækket statens kontrol med medieområdet. Det betyder, at store dele af kulturlivet er blevet kommercialiseret, og at de store virksomheder via deres forbedrede adgang til medierne har fået øget indflydelse i de fleste samfund. En indflydelse, som i nogle tilfælde direkte kan føre til politisk magt. Silvio Berlusconi kan således nok takke sin kontrol med de italienske medier for, at han i årene 1994 og 2001–2006 var ministerpræsident i Italien.

De store mediekoncerners vækst på kommunikationsområdet er altså et markant resultat af den liberalisering af markederne, som har fundet sted siden 1980'erne. En neoliberalistisk tolkning af denne udvikling vil kunne pege på mange gunstige træk: Den indebærer, at mange steder er monopollignende forhold på medieområdet blevet brudt, og det har ført til øget konkurrence, som ofte har udmøntet sig i både billigere og bedre service for forbrugerne. Udbredelsen af især amerikansk producerede underholdningsprogrammer, fx tv-serier og film, er blevet styrket, hvilket tyder på, at det er en form for kulturprodukter, der globalt er stor efterspørgsel på. Endelig kan man pege på, at vestlig-demokratiske værdier er blevet udbredt via denne styrkelse af mediekoncernerne. Menneskerettigheder,

en åben og kritisk offentlig debat, lige muligheder for kvinder og mænd samt politisk korrekthed i forhold til forskellige religiøse og etniske grupper er basale holdninger, der hyppigt – direkte eller indirekte – formidles i de produkter, som mediekoncernerne udbyder.

Chelsea's fodboldhold holder 1 minuts stilhed for ofrene for terrorangrebet på Londons undergrundsbane i juli 2005. Chelsea er et godt eksempel på en moderne fodboldklub, som er gennemglobaliseret. Ejeren er en russisk milliardær, træneren er portugiser og holdet stiller typisk op med kun 2–4 engelske spillere.

Over for dette glansbillede af mediegiganternes globale virksomhed har mange kritikere stillet et mere dystert billede. Dette billede ser således ud:

- De nyheder, som mediekoncernerne formidler, har et vestligt perspektiv og afspejler overvejende de højt udviklede landes interesser.
- Mediekoncernerne leverer primært letbenet underholdning, der er produceret ud fra rent kommercielle hensyn.
- Udbredelsen af mediekoncernerne er udtryk for en amerikansk kulturimperialisme, der griber forandrende eller direkte nedbrydende ind i de kulturer, den invaderer.

Den globale nyhedsformidling er domineret af de store vestlige nyhedsbureauer (fx AFP, AP og Reuters) eller store fjernsynsnetværk (fx CNN). Denne dominans bliver især mærkbar og interessant, når det er store internationale og tværkulturelle konflikter, der skal formidles. Terrorangrebet på World Trade Center i 2001 er nævnt, men de efterfølgende krige i Afghanistan (fra 2001) og Irak (fra 2003) kunne også være eksempler. Mediedækningen af de to konflikter har

efterfølgende været gjort til genstand for grundige analyser. Disse har ret samstemmende vist, hvordan den vestlige synsvinkel i alle tilfældene straks blev den dominerende. I de to krige har medierne fokuseret på USA's motiver og mål og på mulighederne for hurtigt at vinde krigen. De har derimod ikke lagt vægt på konsekvenserne for de lande, der skulle føres krig i, fx de civile ofre, krigen nødvendigvis måtte medføre. Man kan sige, at denne dominerende vestlige vinkling, hvor man simpelthen har underbelyst de lokale kulturelle og religiøse synsvinkler og konflikter i formidlingen, er hovedårsagen til, at de store problemer, som de vestlige styrker er løbet ind i både i Afghanistan og Irak især efter 2005, er kommet helt bag på offentligheden i Vesten.

I november 2006 åbnede den arabiske tv-station Al-Jazeera, som ejes af den lille oliestat Qatar, en international nyhedskanal, *Al Jazeera English*, der skal sende til den vestlige verden på engelsk. Formålet er netop at styrke den sydlige eller mellemøstlige vinkel i nyhedsformidlingen. Om denne kanal vil kunne rette op på den skævhed, der er i den internationale elektroniske nyhedsformidling, vil fremtiden vise.